

Tanja Mravak
MORAVA SE POGOVORITI

Tanja Mravak
Morava se pogovoriti
Naslov izvirnika: Moramo razgovarati

© Tanja Mravak, 2010
Avtorske pravice za slovensko izdajo © S. Fischer Foundation v imenu
fundacije Traduki, 2012
Vse pravice pridržane.

Prevedla in spremno besedo napisala Đurđa Strsoglavec

Uredil Jože Piano
Lektorirala Tatjana Jamnik
Fotografija Nikola Pavić
Izdala in založila
Založba eBesede, d. o. o.
Likožarjeva 3, Ljubljana
www.ebesede.si

Zbirka Besede

Naklada: 800

Ljubljana 2012, prva izdaja

Izid knjige je podprla ustanova TRADUKI, literarna mreža, katere člani so Ministrstvo za evropske in mednarodne zadeve Republike Avstrije, Ministrstvo za zunanje zadeve Zvezne republike Nemčije, Švicarska kulturna fundacija Pro Helvetia, KulturKontakt Austria, Goethe-Institut, Javna agencija za knjigo Republike Slovenije, Ministrstvo za kulturo Republike Hrvaške in fundacija S. Fischer Stiftung.

traduki

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.42-32

MRAVAK, Tanja

Morava se pogovoriti / Tanja Mravak ; [prevedla in spremno besedo napisala Đurđa Strsoglavec]. - 1. izd.
- Ljubljana : eBesede, 2012. - (Zbirka Besede)

Prevod dela: Moramo razgovarati

ISBN 978-961-6693-87-5 (trda vezava)

ISBN 978-961-6693-88-2 (broš.)

262309632

Tanja Mravak

MORAVA SE POGOVORITI

Prevedla in spremno besedo napisala Đurđa Strsoglavec

Kazalo

Avdizem	5
Morava se pogovoriti.....	13
Roka, zglob, ležaj.....	23
Sreča.....	27
Spidi.....	33
Kot nedeljsko jutro	39
A On ve?	43
Brat.....	51
Družinski dnevnik.....	65
Vozovnica	71
Banane so pomembne	89
Dark chocolate	101
Kdo bo plačal?	109
Pšanc	117
Med Rolandom Garrosom.....	129
<i>Durđa Strsoglavec</i> ; Kaj (in zakaj) reči?.....	143

Avdizem

»Kako to misliš, nič več kave!? A nikoli več?«

»Ne lih nikoli več, nekaj časa, par mesecev, dokler ne našparam.«

»Česa še ne bo več?«

»Ničesar, ampak ko bom kupil stolp ... Pa tudi potem ne bova. Potem si bova kuhala kavo doma pa poslušala muziko.«

»Lej, nekaj sem ti prinesel.«

»Mmmm, kaj si mi prinesel?«

V pričakovanju nenadnega darila sem snela gumijaste rokavice.

»Lej!«

Na tla je spustil kakšnih deset avdiofilskih revij. Iz sredine kupa je potegnul eno in mi jo potisnil v roke.

»Lej! 'Stolp za začetnike', vse ima, lej zvočnike, lej ojačevalec, lej cede. Ne vem, a naj kupim kasetofon.«

»A ga rabiš?«

»Kaj pa vem, kaj pa ti misliš, a ga rabim?«

»Ne vem. Nekaj kaset imaš.«

»Ja, ampak lej, kaj piše: 'Najslabša reprodukcija zvoka, najpogostejše mehanske poškodbe ...' Samo, po drugi strani ... Preberi malo pa mi povej, kaj misliš.«

»Dej mi mir s tem, meni je vseeno, glavno je, da ne šumi.«

»Glavno je, da ne šumi, glavno je, da ne šumi. Kako lahko to rečeš? Dej, prosim, preberi, ne morem sam, zmešalo se mi bo, če bo pri dveh ojačevalcih pisalo, da sta iste kvalitete. Kako naj se sam odločim!? Dej, prosim, dej ti. A je to tak problem, prebereš, primerjaš pa se potem odločiva.«

»Uh.«

»Morala bi na pregled s tem zobom. Lej, kaj misliš, a je tole pikica kariesa?«

»Veš, kaj sem mislil, vseeno bi kupil kasetofon. Kaj piše, kateri je tak ... povprečen, ampak najboljši?«

Z odprtimi usti sem stala pred ogledalom v kopalnici in poskušala videti ploskev šestice zgoraj.

»Lahko bi bil karies.«

»Pust zdaj zobe, a si videla, mogoče Panasonic. Ti niso slabi.«

»Panasonic.«

»Kaj pa cede? Tudi Panasonic ali Sony?«

»Sony je izumil cede.«

»Kako veš?«

»Ja, prebrala sem.«

»Potem pa Sony.«

»Ampak moral boš nehat kadit. Cigaretetni dim zapacka lečo.«

»Nehal sem kadit. Kaj še piše?«

»Ne vem, k zobarju moram. Zakaj sam ne prebereš?«

»Znerviram se, vse se mi zdi v redu, vse bi kupil. Kaj pa ojačevalec? Mogoče Sony? Ali Panasonic? Ali tisti tretji, kako se mu reče, NAD? Kaj misliš? Je bolje, če kupim oboje od istega proizvajalca ali od različnih?«

»Od različnih.«

»Zakaj?«

»Da bojo zaslužili v obeh podjetjih.«

»Kje to piše? A je to pisalo?«

»Ja, karies je, mater, stoposto.«

»Lej, poslušaj me. Dejva kupit stolp pa bova potem o kariesu. Si prebrala?«

»Kako lahko veš, dokler ne slišiš?«

»Kako bi se ti lotila?«

»Vprašaj mojega brata, on skrbi za ozvočenje pri *Galebih*.«

Pri bratu doma. Brat:

»Kje si to prebral, v domači reviji?! Pust to, to so jajca. Kup ameriškega. Pridita malo k oknu. A vidiš češnje, ki so ostale na drevesu? Čist posušene so. A bi se lahko sušile kot grozdje pa bi potem namest rozin bile češnine? A bi bilo potem jasno, da so to suhe češnje, al bi mislili, da so majhne češnje? Boš kupil moj gramofon? Thorens, special edition. Za obletnico Thorensa. Boš kupil?«

Brnenje sesalnika je nenadoma utihnilo. Obrnila sem se. Marko je v eni roki držal kabel in mahal z vtikačem, v drugi pa odprto revijo.

»Poslušaj! D amp never saundid strejnd djuring bas hevi tranzišns. Insted, it džast pampd aut d lou frikvensiz vit autoriti end klariti, jelding, jilding. Kako se to prebere, kaj je to ... Jilding a veri nečurl saunding midrendž and ejri, ditejld, bat not tu brajt trebl. Kaj je to? Kaj? Kaj je jelding, jilding? A ti veš, kaj to pomeni?»

»Dej še enkrat.«

»Jelding, jilding. Kaj je to, mater!«

»Ne jelding, jilding. Vse preberi.«

»Uh, pojma nimaš, kako naporno je to. Zdaj bova morala še pol leta šparat, ker pri nas nimajo ne Sonyja ne Panasonica. Zdaj bom moral kupit kasetofon Nakamichi, zdaj bom moral kupit ojačevalce, ki ga Italijani ročno štelajo, zdaj bom moral kupiti debele pa kratke kable. Lahko bi pa tudi Thorensa, jebiga. A ne, kaj ti misliš?»

»Ne vem, kaj pa vem, a res rabiš tako drag stolp?»

»Pa stojalo. Tudi stojalo za Thorensa bo treba nabavit. A tvoj brat švasa? Veš, kaj še, magična krpa. Tudi to bom rabil.«

Odložil je kabel, obrnil stran v reviji, prestopil sesalnik in si šel umiti zobe. Kapljice zobne paste so pršele po Marantzu na duplerici.

Trgovina z avdioopremo je imela namesto sten velike reliefne penaste gobe. Bilo je zadušljivo. Prodajalec nas je posedel na sedeže za poslušanje in začel sestavljati ojačevalce, predvajalnike, kable in zvočnike.

»Kam gre tvoj brat?» mi je prestrašeno šepnil Marko.

Skomignila sem z rameni. Brat je za nekaj milimetrov spremenil kot zvočnikov.

»Štekaš?«

»Ja, ja, seveda,« je odvrnil Marko.

»Sam s tistimi kabli prej.«

»Aha. Točno, točno.«

»Kaj misliš?«

»Kaj pa vem, v redu je. Vroče mi je, dve uri smo tu.«

»A bi Audio Analogue ojačevalec? Ali NAD-ovega?«

»Ne vem, vprašaj mojega brata. Zakaj si ga pripeljal?«

»Pa pust brata, mater. Tebe sprašujem. Ti boš poslušala, ne on.«

»Ne vem, meni se vse zdi v redu.«

V prostoru sva ostala sama. Marko je dvigal in spuščal kolena in se z rokami tolkel po stegnih.

»Povej, povej, povej! Prosim, povej. Prosim, povej, zmešalo se mi bo. Prosim, prosim, jaz ne morem. Jaz ne morem, vse se mi zdi isto. Nič nisem štekal! Oh. Oh.«

»Audio Analogue.«

»A ja? Zakaj pa? Kaj je boljše pri Italijanih?«

»Transparentnost. Transparentnost ima veliko bolj jasno.«

»Res?«

»Najbolj res.«

»V redu, kaj pa cede, povej za cede.«

»NAD. Timber. Boljši timber ima.«

Objel me je. Poljubil me je na lase.

Sever: NAD je stal na italijanskem ojačevalcu, debeli kabli so ju povezovali med sabo, dvojni pa z zvočniki.

Vzhod: bambusova polica s tremi svečkami, pozabljenim božičnim aranžmajem, in triinpetdesetimi avdiofilskimi revijami.

Jug: trosed.

Zahod: termo peč.

»Lej, lej zdaj. Usedi se v akustični center. Da ne bi zdaj zafrknila. Zdaj je najbolj važno.«

»Jutri mi bojo zaplombirali zob.«

»Morava določiti oder.«

»Kako?«

»Kaj kako? Sej si brala. A vidiš?«

»Kaj?«

»Ja, kje je kitara.«

»Ne vidim.«

»Kako ne vidiš, mater?! Poslušaj malo bolje.«

»No, a zdaj vidiš?«

»Poslušala sem malo bolje, ampak vseeno ne vidim kitare.«

»Dej, no! No, povej. No, povej, prosim te, potruj se, zapri oči, odpri ušesa in mi pokaži s prstom, kje je kitara.«

»Tule. Jutri mi bojo zaplombirali zob.«

»Kako tu? Ne more bit tu, to je visoko, ne ga srat.«

»Ja, tule je, stoposto.«

»Ne bo šlo.«

»Bo, tip je na barskem stolu.«

»Super, mater!«

»Jutri mi bojo zaplombirali zob.«

»Ja, lubica, ja, malo temno je, ampak moral sem dat deko na okno. Razumeš, če pride zvok direktno do stekla, nastane nekaj, distorzija ali nekaj takega, pa brenči. Boš videla, na, umaknil bom deko, ti pa stoj tam pri termo peči, pri vratih, pa poslušaj. Pa na stol stopi. Tako. A slišiš, kako brenči?«

»Ja, ampak kdo bo poslušal muziko stoje na stolu za vrati?!«

»Kdo, kdo? Kaj pa vem, kdo! Nekdo!«

»Pa tele penaste gobe za pečjo kar naprej dol padajo. Lepilo ne drži dobro. Lahko bi jih dal stran.«

»Lej, pridi sem. Spomnil sem se. Samo še par žebljev, da pribijem tole penasto gobo na steno, pa konec. Pridi, boš videla, zanimivo je.«

Penasto gobo je postavil ob steno in vanjo zabil žebelj.

»Poslušaj. A kaj slišiš?« je prislonil uho k žeblju in udarjal s kladivom.

»Nič.«

»Aha! Kaj praviš?«

Tanja Mravak: MORAVA SE POGOVORITI

Morava se pogovoriti

Moja žena občasno dolgo molči. Nato pa mi, kakor danes, iz službe pošlje sporočilo *Morava se pogovoriti*. Pa ni res, da se nič ne pogovarjava. Kdo bo šel po Martino v šolo, kdo bo dokončal kosilo, potrebujemo nov kavč pa take stvari. Kar zadeva mene, se pogovarjava. Ona pa vsaj dvakrat na mesec napiše sporočilo *Morava se pogovoriti*.

Tudi zjutraj sva se pogovarjala. Rekla mi je, naj Martini napišem na knjige in zvezke ime in priimek, tretji be in predmet. Martina je še dodala, naj to naredim jaz, ker pišem lepše kot mama. Potem se ji je mama opravičevala, da je nekoč tudi sama lepo pisala, ampak odkar imamo računalnike ... Martina ima zdaj, po tem, ko je dolga leta imela raje mamo, raje očija. Vsakič ji rečem, da naju mora imeti oba enako rada, ampak sem vseeno vesel in se naslajam. Dopust imam, ker je treba Martino vpeljati v šolo. Začela je v popoldanskem turnusu in tako moja pikica in jaz spiva do desetih in se smejiva do enajstih. Ampak danes je ob pol enajstih, točno ob začetku Danijelinega odmora, prispelo sporočilo o pogovoru. Martina se je še nekaj časa smejala, ko pa je videla, da sem se jaz nehal, je vzela svoj zvezek za vse živo in začela

risati rožnata srca in tete z lasmi do ramen in s kodri, ki se vihajo navzven. Pogrel sem polnjene paprike, naredil pire, jo prisilil, da je jedla, in jo odpeljal v šolo. Pred tem sem moral na knjige in zvezke za predmete na današnjem urniku napisati Martina Majić, tretji be in ime predmeta, na druge pa popoldne. Vse z rožnatim kemičnim svinčnikom, ki naredi svetlikajoče se črke.

Vrnil sem se domov in čakal na pogovor. Pojma nisem imel, o čem.

Danijela je prišla malo čez tretjo, rekla živjo in se šla preobleč. Paprika je bila topla, vendar sem jo vseeno še malo pogrel.

Usedla se je za mizo, si naložila malo pireja in eno papriko. Jaz sem na drugi strani mize na likovno mapo z rožnatim kemičnim svinčnikom napisal *Martina Majić, tretji be, likovn...*

»A se zdej reče likovna vzgoja al likovna kultura?« sem vprašal, ne da bi dvignil pogled z mape.

»Morava se pogovoriti,« je rekla.

»Sej se pogovarjama. Povej mi, kako se zdej reče likovnemu pouku.«

»Na mapi ti piše. Mapa za likovno kulturo.«

»A, pa res, nisem videl.«

Nadaljeval sem ...*a kultura*.

»Morava se pogovoriti,« je ponovila.

Odložila je vilice in nož in pustila pol paprike. Žvenketa pribora ni bilo slišati.

Pisal sem naprej.

»Kaj misliš o Mislavu?«

Malo sem bil presenečen. Mislil sem, da bo govorila o čustvih.

»O Miškotu? Kako to misliš, kaj mislim o Miškotu, Miško je moj kolega.«

V roke je znova vzela vilice in nož in začela rezati papriko. Nadaljevala je, ne da bi me gledala.

»Miško. Kolega. A se bosta do smrti tako klicala?!«

Nehal sem se ukvarjati z mapo.

»Najbrž ja. Če se ne boma skregala.«

»Kdaj se bo to zgodilo?« me je pogledala.

»Nikol se ne bo zgodilo. Če se nisma do zdej, se tud ne boma. Zakaj se zdej pogovarjama o Miškotu?«

Spet je malo molčala in jedla. Vzel sem karirasti zvezek in napisal *Martina Majić, tretji be, matematika*.

»A se spomniš, kaj sva se nazadnje pogovarjala o Mislavu?« je rekla in s koščkom kruha pobirala, kar je ostalo na krožniku.

Kadar se morava pogovoriti, govori knjižno.

»Ne spomnim se. Kaj pa vem ...«

»Povedal si mi, da ima ljubico.«

Ja, in takoj, ko sem ji povedal, mi je bilo jasno, da ji ne bi bil smel povedati. Počutil sem se, kakor da sem Miška prevaral s svojo ženo.

»Ja, ima jo.«

»In? Kaj je zdaj s tem?« se je s komolci naslonila na mizo in me gledala v oči.

Hitro sem vzem naslednji zvezek s kupa. Ta ni imel barbik na platnicah. Martina me je zjutraj opozorila, da je ta za verouk.

»Kaj pa vem. Že dolgo se nisma videla. Kaj me zdej to sprašuješ?«

»Sprašujem pač. Sprašujem te, kaj zdaj misliš o Mislavu.«

»Kako zdej?«

»Ja, zdaj. V novonastali situaciji.«

Poleg tega, da govori knjižno, govori tudi, kakor da bi bila predstavница za stike z javnostmi.

Z rožnatim kemičnim svinčnikom sem napisal *Verouk*. Kaj zdaj mislim o Mišku? Kot da si upam povedati.

»Nič, kaj nej mislim ... Enako ko prej.«

Uspelo mi je videti, da je povzdignila obrvi.

»Nič?! Kaj naj misliš?! Enako kot prej?! Hm ... Ali ni zdaj vendarle malo drugače?«

»Ni, pismo.«

»Ni?!«

»Ne, ni,« sem skomignil z rameni.

»Prav. Prav, če ni.«

Vstala je. Z mize je vzela krožnik, vilice in nož, s krpo v dlan pobrisala drobtine in odšla v kuhinjo. Ko sva z Martino pokosila, sem pomil posodo. Danijela je začela pomivati svojo, jaz pa sem vzela zvezek s črtami. Zjutraj sem napisal *Hrvaški jezik, prvi zvezek*. Med tem, ko je Danijela pomivala posodo, sem napisal *Hrvaški jezik, drugi zvezek*. Nato je, zatopljena v pomivanje, znova spregovorila.

»Tebi se to ne zdi razlog za spremembo mnenja o njem?«

Moral sem vdihniti in izdihniti. Če ne bom hotel nadaljevati pogovora, bo spet molk. Če bom rekel, da sem zdaj spremenil mnenje o Mišku, bom izdal samega sebe. Če se bom zmotil pri pisanju na knjige in zvezke, četudi v eni

sami črkici, se lahko zgodi, da bo Martina spet imela raje mamo. Če bom nehal pisati, bom moral dvigniti pogled.

K mizi se je vrnila s kozarcem soka.

»Torej?«

»Kaj torej? Kaj bi zdej moral rečt? Nič, kaj mu jaz morem.«

Preveč sem rekel, saj mi ni nikoli prišlo na misel, da bi za Miška rekel, 'kaj mu jaz morem'. Skrbelo me je zanj. Mislil sem, da mu ni lahko in da mu ni vseeno. Miško ni svinja.

»In kakšen načrt ima zdaj?«

»Kako pa nej jaz vem, kak načrt ima?«

»Saj sta prijatelja,« me je pogledala s široko razprtimi očmi. »Celo kolega!«

»Ja, sma, ampak nikol se nisma pogovarjala o tem.«

Zazdelo se mi je, da rožnati kemični svinčnik malo slabše piše, zato sem ga vtaknil v usta in dahnil vanj.

»Zlatko?! Vprašala sem te, kaj misliš o tem.«

»Ne, Danijela, nisi. Vprašala si me, kaj mislim o Miškotu. Mislavu,« sem jo tudi sam pogledal.

»Veš,« je malo pomolčala, »nikoli mi ni bil posebej ljub. Tiste bombažne majice in nikoli ne nosi srajce. In ...«

Vem, sem rekel v mislih. Meni pa je že od nekdaj posebej ljub. Vedel pa sem tudi, da je zdaj treba pogovor previdno končati. Martininega pouka bo kmalu konec. Zato nisem nič odgovoril.

»Zlatko, a ti to odobravaš?« me je malo bolj blago pogledala, skorajda proseče.

Lahko je ne odgovoriti, če ni vprašanje. Ampak tole je vprašanje. Še sedem zvezkov in tri knjige. Počasi moram pisati.

»Kaj bom jaz odobral al ne odobral? To je njegova stvar.«

Spet sem se ugriznil v jezik.

»Njegova stvar?! Hm ... Prav.«

Prestavila se je na nov kavč in z daljincem vključila glasbeni stolp. Zapela je Celine Dion. To ji je podarila prijateljica za rojstni dan. S prekrizanimi rokami je poslušala in gledala na displej. Malo sem si lahko odpočil od pisanja.

»In tisti njegov prijatelj. Tisti motorist. Od kod mu denar za motor?! Ti si komaj kupil nov kavč, on pa je kupil nov motor!«

Tom. Če bi si bila zapomnila njegovo ime, bi mu najbrž rekla Tomislav. Nekoč je celo nosil srajce. Kako naj bi jaz vedel, od kod Tomu denar za motor? Tom je Miškov sodelavec, kolega iz službe.

Včasih se Danijela privije k meni, pod pazduho, in se igra z mojimi štirimi dlakami na prsih. Takrat vse živo sčvekam. Da ima Miško ljubico, Tom pa je kupil motor.

»Zlatko! Od kod Mislavovemu prijatelju denar za motor?«

Hitro sem spet začel pisati *Martina Majič, tretji be ...*

»Ne vem, kako nej jaz to vem?« sem rekel najmirneje, kar sem lahko. Prisežem.

»Nič ne veš!« je vstala.

»O ničemer nič ne misliš!« je s pritiskom na daljinca ugasnila Celine.

»Imaš prijatelje, o katerih nič ne veš in o katerih nič ne misliš!« je spustila daljinca na rob mizice, pokrov se je odprl, bateriji sta padli na tla in se skotalili k cvetličnemu loncu z družinsko srečo.